

*Даниліна С.О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри загальної економічної
теорії та економічної політики
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ВТРАТИ СВІТОВИХ ЕКОНОМІК ВІД ПАНДЕМІЇ

Згідно із прогнозом Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), зростання світової економіки в цьому році через коронавірус може сповільнитися до 2,4%, в порівнянні з 2,9%, які прогнозувалися ще взимку.

Але це не найгірший сценарій – якщо пандемія триватиме ще довго, в тому числі на території Євросоюзу і США, то глобальне економічне зростання впаде до 1,5%, а багато топ-економік світу опиняться в рецесії, а світовий ВВП за підсумками року виросте не більше ніж на 1-1,5%. Збитки від коронавірусу вже перевищили втрати від терактів 11 вересня 2001 року і глобальної фінансової кризи 2008 року.

Галузі економіки, які зазнають найбільших збитків через пандемію – туризм і пов'язані з ним сфери: авіаційні і морські перевезення, готельний, гральний та розважальний бізнес. Так само з проблемами зіштовхнуться виробники автомобілів і одягу – в першу чергу, через руйнування логістичних ланцюжків, багато з яких замкнуті на Європу і особливо – Китай. Нафтогазовий сектор, металургія, хімічна промисловість, сільське господарство і медіа від кризи повинні постраждати менше. А ось компанії телекомунікаційної і фармацевтичної сфер від епідемії навпаки можуть виграти, що пов'язано з підвищеним попитом на їхні товари і послуги.

Якщо ситуація піде за негативним сценарієм, тобто, якщо проблему з коронавірусом не вдасться в цілому вирішити за перше півріччя поточного року, то топові світові економіки можуть зіткнутися з падінням ВВП на 0,5%, а економіки країн, що розвиваються, – на 3%.

В цілому, прийняті різними країнами заходи по стримуванню кризи досить схожі. Фактично всі антикризові заходи включають в себе податкові канікули,

пільги і зниження ставок по окремих податках, максимальну підтримку малого і середнього бізнесу, який виглядає найбільш уразливим в поточних умовах.

Також уряди роблять упор на підтримку зайнятості, аж до прямої компенсації зарплат співробітникам приватних компаній, і підтримку рівня споживання серед населення.

Наприклад, уряд Великобританії на підтримку бізнесу виділив 330 млрд. фунтів стерлінгів (близько 388 млрд. дол.). Це більше 15% ВВП країни. Направляти ці гроші будуть і великому бізнесу, на кшталт авіакомпаній, але в першу чергу – середньому і малому, наприклад, паби і ресторани. Вони зможуть отримати до 25 тисяч фунтів одноразового гранту, інший дрібний бізнес – до 10 тисяч фунтів. Також туристичний і розважальний бізнес на рік будуть звільнені від сплати податку на нерухомість. А ті, хто в принципі не справляється з виплатою податків, отримають можливість просити про багатомісячну відстрочку [1].

У Німеччині створюється окремий Фонд економічної стабільності, який буде інвестувати в приватні компанії в обмін на викуп часток в їх власності, а також надавати кредитні гарантії. Загальний бюджет Фонду – 500 млрд. євро. Ще 100 мільярдів підуть на програми підтримки бізнесу через державний банк. Для того щоб впоратися з кризою, в країні навіть доведеться прибрати закріплені в Конституції граничний поріг державного боргу.

В Італії, яка поки найбільш постраждала від пандемії з усіх країн ЄС, уряд виділив на антикризові заходи 25 млрд. євро. Зокрема, фірмам, чий оборот через карантин впав більш ніж на чверть, держава надасть часткову компенсацію втрат. Туристичні гіді та інші працівники, які також постраждали через кризу, отримають по 600 євро виплат на людину, таку ж суму виділять батькам на оплату послуг няні для дитини, передбачена і відстрочка у виплаті іпотеки. Крім того, будуть виділятися кредити до 5 млн. євро для малого і середнього бізнесу, закритим через карантин компаніям компенсують більше половини орендної плати.

У США в самому розпалі дебати про виділення найбільшого пакету заходів для підтримки економіки країни – об'ємом майже в 2 трлн. дол. В американському Мінфіні розраховують, що завдяки допомозі малий бізнес зможе протриматися в найближчі кризові тижні і не звільняти співробітників. Також більшість американців повинні отримати прямі виплати з державних коштів: по тисячі доларів на одного дорослого і 500 доларів – на дитину. Ці гроші виділять тим, хто заробляє менше 99 тисяч доларів на рік (або 198 тисяч з розрахунку на подружню пару), тобто більш ніж 91% американських громадян. Передбачається, що виплати будуть одноразовими, але, якщо криза затягнеться, то в Мінфіні США не виключають, що знову повернуться до ідеї прямих виплат.

Крім того, Федеральна резервна система США, яка вже знизила облікову ставку майже до нуля, буде при необхідності викуповувати казначейські цінні папери в необхідних обсягах аж до 4 трлн. дол.

Міжнародні організації закликають світових лідерів узгодити пакет економічної допомоги для бідних країн і співтовариств. Пропонується наростити на 500 млн. дол. міжнародну допомогу державам і негайно скасувати боргові виплати країн, що розвиваються на 2020 рік в розмірі 1 трлн. дол. Так, скасування платежів, наприклад, для Гани дозволить уряду цієї країни видавати 16 млн. дітей, інвалідів та пенсіонерів щомісяця протягом півроку по 20 дол.

На тлі подібних економічних заходів, які вимірюються десятками і сотнями мільярдів доларів, антикризові заходи української влади виглядають особливо скромно. Зокрема, до 30 квітня від виплати єдиного соціального внеску звільнені ФОПи, також скасовані податки на землю і нерухомість. До кінця весни не буде штрафів і податкових перевірок, зрушені терміни обов'язкового використання касових апаратів. Про спеціальні кредитні програми підтримки малого та середнього бізнесу, який вже зазнав важких втрат через карантин, поки не йдеться.

Для порівняння – у сусідній Польщі для підтримки економіки планується виділити понад 50 млрд. євро, в невеликих Естонії і Литві – 2 і 2,5 млрд. євро відповідно.

При цьому глибока економічна криза в Україні в будь-якому випадку неминуча. За останніми прогнозами, при оптимістичному сценарії падіння ВВП складе 4%, при песимістичному – 9% [2].

Нагадаємо, попередні прогнози передбачали, що в 2020 році економіка України зросте на 3,5-5%, інфляція складе 5%, а долар буде коштувати 27-28 грн.

Як само криза вплинула на економіку України:

- Уже зараз безробіття в Україні сягає рекордного рівня: за час карантину тільки офіційно за допомогою до держави звернулося 90 тисяч українців, в цілому ж кількість безробітних могло вирости на 1,3 млн. чоловік.

- Відбулося скорочення продажів на 70%. Більш ніж половина закладів громадського харчування припинили роботу, а без роботи залишилося понад 160 тисяч осіб.

- Втричі знизився прибуток служб таксі, знано знизилась кількість замовлень, хоча цей вид транспорту наразі єдиний для тих громадян, які не мають власних авто.

- Подешевшала нерухомість та ціни на оренду житла.

- Судова система заморожена – під час карантину в Україні було перенесено понад 5000 судових засідань.

- 29% українських компаній зупинили свою діяльність, 6% – повністю закрили бізнес.

- Прибуток малого і середнього бізнесу впав на 20-50%, було скорочено 10-25% працівників.

- Кількість вакансій скоротилась майже вдвічі, але майже в 5 разів виріс попит на деякі професії (кур'єр, комплектувальник тощо) [3].

Зараз Україна ще не відчуває кризи, головні економічні проблеми в Україні почнуться тоді, коли по-справжньому будуть відчуватися наслідки

падіння в світовій торгівлі, зокрема, падіння попиту на товари українського експорту.

На посилення кризи вплине і уповільнення економіки Китаю, який в даний час є найбільшим торговим партнером України: менші обсяги виробництва і будівництва в Китаї будуть означати падіння попиту на українську металургію, а менші обсяги імпорту товарів з Китаю в Україну призведуть до падіння митних і податкових надходжень в український бюджет.

Література

1. Экономические последствия пандемии коронавируса грозят нищетой для еще 500 млн жителей Земли. Информационное агентство «Интерфакс – Украина» : веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/653588.html>. (дата звернення: 25.04.2020).

2. Информационное агентство «РБК-Украина» : веб-сайт. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/nekotorye-kategorii-klientov-chernovtsygaza-1585066284.html>. (дата звернення: 25.04.2020).

3. Информационное агентство «UBR» : веб-сайт. URL: <https://ubr.ua>. (дата звернення: 25.04.2020).